

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) www.economy.nayka.com.ua | № 4, 2021 | 29.04.2021 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2021.4.77](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.4.77)

УДК 657.421

*Т. Г. Кутаїчук,
к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування,
Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету
ORCID ID: 0000-0002-8171-1220*

«СУМНІВНИЙ» РЕЗЕРВ: УСІ «ЗА» І «ПРОТИ»

*Т. Kytaichuk
PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation,
Vinnytsia Institute of Trade and Economic of Kyiv National University of Trade and Economics*

«DOUBTFUL» RESERV: ALL THE PROS AND CONS

У статті розкрито актуальні питання обліку сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості. Досліджено види дебіторської заборгованості, під які необхідно створювати резерв сумнівних боргів, та під які резервування боргів взагалі не відбувається. В статті проведено аналіз існуючих методик визначення суми резерву сумнівних боргів, які наведені в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». Значна увага приділена дослідженню переваг та недоліків різних методів нарахування резерву сумнівних боргів. Розкрито та критично проаналізовано особливості нарахування резерву сумнівних боргів підприємствами різних систем оподаткування, наведено перелік тих, хто має право не створювати резерв сумнівних боргів. Узагальнено питання санкцій відповідно до Кодексу про адміністративні правопорушення за нестворення резерву сумнівних боргів або створення його з порушеннями.

The issue of doubtful and bad debts remains relevant today. The urgency of the problem of forming a reserve of doubtful debts in modern conditions is undeniable.

The article examines the types of receivables for which it is necessary to create a reserve of doubtful debts, and for which the provision of debts does not occur at all. The article analyzes the existing methods of determining the amount of the provision for doubtful debts, which are given in the Regulation (standard) of accounting 10 "Accounts receivable". Namely:

- the method of "absolute amount", it is also called "expert", because it requires an expert decision on each doubtful receivables. The provision for doubtful debts is determined on the basis of an analysis of the solvency of each debtor;

- "statistical" - a method using the coefficient of doubt. The reserve is determined on the basis of statistical information from previous periods. Here you can use one of three ways:

1) determining the share of bad debts in net income;

2) classification of receivables by non-payment;

3) determining the average share written off during the period of receivables in the amount of receivables at the beginning of the relevant period for the previous 3-5 years.

Considerable attention is paid to the study of the advantages and disadvantages of different methods of calculating the provision for doubtful debts.

The peculiarities of accrual of the reserve of doubtful debts by the enterprises of different taxation systems are revealed and critically analyzed, the list of those who have the right not to create the reserve of doubtful debts is given. In enterprises that are on the general system of taxation, the amount of income tax is influenced by the method of accrual of the provision for doubtful debts and write-off of receivables.

The issue of sanctions in accordance with the Code of Administrative Offenses for failure to create a reserve for doubtful debts or its creation with violations is generalized.

Practical recommendations are provided to business entities on the choice of the method of forming a reserve for doubtful debts and control over its use.

В статті раскрыты актуальные вопросы учета сомнительной и безнадежной дебиторской задолженности. Исследованы виды дебиторской задолженности, под которые необходимо создавать резерв сомнительных долгов, и под которые резервирование долгов вообще не происходит. В статье проведен анализ существующих методик определения суммы резерва сомнительных долгов, которые приведены в Положении (стандарте) бухгалтерского учета 10 «Дебиторская задолженность». Значительное внимание уделено исследованию достоинств и недостатков различных методов начисления резерва сомнительных долгов. Раскрыты и критически проанализированы особенности начисления резерва сомнительных долгов предприятиями различных систем налогообложения, перечислены те, кто имеет право не создавать резерв сомнительных долгов. Обзор вопрос санкций в соответствии с Кодексом об административных правонарушениях за отсутствие резерва сомнительных долгов или создание его с нарушениями.

Ключові слова: *дебіторська заборгованість; безнадійна заборгованість; резерв сумнівної заборгованості; розрахунки; облікова політика.*

Keywords: *account receivable; bad debts; reserve of doubtful debts; calculations; accounting policy.*

Ключевые слова: *дебиторская задолженность; безнадежная задолженность; резерв сомнительной задолженности; расчеты; учетная политика.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Одним з атрибутів підприємницької діяльності є ризик. Ризик – це ймовірність виникнення несприятливих подій, що тягнуть за собою певні втрати. Зокрема, стосовно підприємницької діяльності, основною метою якої є отримання прибутку всіма законними способами, можна стверджувати, що ризик – це перш за все втрата прибутку.

Сучасні концепції менеджменту наполягають на зосередженні зусиль суб'єкта управління на управлінні ризиками з метою оптимізації негативних наслідків їх впливу на результати діяльності об'єкта управління. Особливої гостроти та актуальності набувають питання наявності сумнівних або безнадійних боргів.

У зв'язку з цим актуальність проблеми формування резерву сумнівних боргів як дієвого метода управління дебіторською заборгованістю, яка є однією з найважливіших складових фінансових ресурсів підприємств, в сучасних умовах є беззаперечною.

Аналіз останніх джерел досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження теоретичних та практичних аспектів управління дебіторською заборгованістю підприємств, особливостей формування та обліку резерву сумнівних боргів здійснено такими вітчизняними вченими, як Ф.Ф. Бутинень, О.А.Боярова, С. Ф. Голова, З. В. Гуцайлюк, Ю.В. Демська, Т.О. Євлаш, С. І. Маслова, Л.К. Сук, О.В. Топоркова, М. Г. Чумаченко та ін. Проте, невіршеність проблеми зумовлена різноманітністю суб'єктів та об'єктів розрахунково-платіжних відносин, суперечливий характер нормативних документів, різноманітність впливу витрат на створення резерву сумнівних боргів на базу оподаткування в бухгалтерському та податковому обліку. Усі зазначені проблеми потребують подальшого дослідження.

Формулювання цілей статті. Жодним чином не применшуючи значення проведених досліджень, вважаємо за необхідне звернути увагу на резервування сумнівних боргів, що є інструментом впливу на стабілізацію діяльності підприємства. Варто критично оцінити існуючі методи нарахування резерву сумнівних боргів, переваги та недоліки їх застосування різними підприємствами, податкові особливості створення резерву сумнівних боргів у різних груп платників податків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із значних ризиків, пов'язаних з підприємницькою діяльністю, є ризик невиконання боржником своїх зобов'язань, передбачених договором, законодавством, звичаями. Інакше кажучи, в господарській практиці непоодинокі випадки, коли одна зі сторін угоди виконала свої зобов'язання, а інша сторона – їх не виконує. Існують різні способи запобігання і уникнення таких ситуацій, зокрема, це застосування авансових платежів, акредитивних форм розрахунків. Це може відлякувати потенційних покупців в силу виникнення у них ризику втрат. Але ці питання більше відносяться до сфери діяльності ризик-менеджера, а не облікового працівника.

Отже, одним із завдань бухгалтерського обліку, яке реалізується в рамках мети існування самої облікової системи, а саме забезпечення суб'єкта управління інформацією, необхідною для управління об'єктом, є збір, групування, узагальнення і подання інформації зацікавленим користувачам, для прийняття управлінських рішень щодо ризиків діяльності. Завданням фахівця з бухгалтерського обліку в рамках досліджуваної проблеми є відображення реальної суми величини дебіторської заборгованості, яка з високим ступенем ймовірності буде погашена і призведе до надходжень грошових чи інших активів у майбутньому.

Виникнення простроченої та безнадійної заборгованості призводить до виведення коштів з обороту та уповільнення їх швидкості обороту. Стаття 7 П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [1] передбачає, що поточна дебіторська заборгованість потрапляє до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю, тобто зменшується на суму резерву сумнівних боргів. Резерв сумнівних боргів підприємствам необхідно створювати для достовірного відображення у фінансовій звітності сум дебіторської заборгованості. Отже, метою складання резерву сумнівних боргів є дотримання принципу обачності при веденні бухгалтерського обліку і складанні фінансової звітності. Відповідно до цього принципу оцінка активів і доходів підприємства не повинна бути завищена, а оцінка зобов'язань і витрат не повинна бути занижена. І хоча цей принцип був виключений зі ст. 4 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XIV [2], це не означає, що його не потрібно дотримуватися. Адже згідно зі ст. 4 Закону № 996 потрібно дотримуватися не тільки тих принципів, які зазначені безпосередньо в ній, але й інших принципів, закладених у тих стандартах обліку, які застосовує підприємство [2]. А п. 6 розд. III НП(С)БО 1 Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» містить принцип, згідно якому не допускається заниження оцінки зобов'язань та витрат та завищення оцінки активів та доходів підприємства у фінансовій звітності [3].

Резерв сумнівних боргів (далі – РСБ) – це сума витрат, що відповідає сумі дебіторської заборгованості, погашення якої підприємство вважає сумнівним.

Створення резерву сумнівних боргів передбачає «резервування» у складі витрат суми неоплаченої дебіторської заборгованості ще до того моменту, як закінчиться строк позовної давності і заборгованість стане безнадійною.

Дебіторська заборгованість, на суму якої необхідно створювати резерв, має відповідати вимогам, що наведено у п. 7 П(С)БО 10:

- 1) це поточна заборгованість, тобто до її погашення менше 12 місяців;
- 2) заборгованість не отримана шляхом придбання й не призначена для продажу;
- 3) заборгованість є фінансовим активом, тобто погашається грошовими коштами або їх еквівалентами чи інструментами власного капіталу.

Резервування боргів взагалі не відбувається під:

- довгострокову дебіторську заборгованість (її строк погашення більше 1 року);
- заборгованість по авансам (попереднім оплатам), так як вона погашається не грошима, а товарами, роботами, послугами, а тому не підпадає під визначення фінансового активу;
- придбаний вексель, тобто дебіторську заборгованість по відступленню права вимоги, так як це все придбана дебіторська заборгованість або призначена для продажу;
- дебіторську заборгованість, що забезпечена заставою (застава є гарантією компенсації можливої втрати активу, тому й резерв не потрібен);
- дебіторську заборгованість по розрахунках з бюджетом (вона не вважається сумнівною за визначенням);
- безнадійну дебіторську заборгованість (вона має бути списана).

Отже, РСБ формується під наступні види дебіторської заборгованості:

- за товари, роботи, послуги, яка погашається грошима або їх еквівалентами;
- векселі отримані в рахунок дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги (приклад з векселем наведено в додатку 4 П(С)БО 10);
- дебіторську заборгованість за внутрішніми розрахунками;
- іншу поточну дебіторську заборгованість, у т.ч. під сумнівну заборгованість банку (лист від 17.03.2010 р. № 31-34000-10-27/5857), але тільки у частині поточних рахунків та короткострокових депозитів до 12 місяців.

Для розрахунку суми резерву П(С)БО 10 дозволяє застосовувати один з двох методів:

- метод «абсолютної суми», його ще називають «експертний», оскільки потребує прийняття експертного рішення за кожною сумнівною дебіторською заборгованістю. Резерв сумнівних боргів визначається на основі аналізу платоспроможності кожного дебітора;

- «статистичний» – метод з використанням коефіцієнта сумнівності. Резерв визначається на основі статистичної інформації з минулих періодів. Тут можна використати одним з трьох способів:

1) визначенням питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході;

2) класифікацією дебіторської заборгованості за строками непогашення;

3) визначенням середньої питомої ваги списаної протягом періоду дебіторської заборгованості в сумі дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду за попередні 3-5 років.

Пункт 2.1 Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства вимагає зазначити наказі про облікову політику метод обчислення резерву сумнівних боргів (у разі потреби — спосіб визначення коефіцієнта сумнівності) [4]. При виборі методу застосування коефіцієнта сумнівності в наказі про облікову політику необхідно зазначити вибраний спосіб розрахунку коефіцієнта сумнівності, період спостереження (кількість кварталів або років), а також у разі класифікації дебіторської заборгованості за строками непогашення – зазначити вибрані групи дебіторської заборгованості. Якщо підприємство вибере цей метод і за даними розрахунку виявиться, що коефіцієнт сумнівності дорівнює нулю, тоді резерв сумнівних боргів не потрібно формувати.

Варто погодитись з В. Онищенком який рекомендує віддавати перевагу методу абсолютної суми заборгованості як найбільш простому, однозначному та безпечному [5].

Експертний метод доцільно використовувати підприємствам, у яких небагато дебіторів і є можливість проаналізувати дебіторську заборгованість за кожним із них. Великі підприємства, які мають відповідні служби безпеки (відділ по роботі з дебіторами), які можуть вчасно одержати інформацію і подавати до бухгалтерії пропозиції про формування резерву сумнівних боргів.

Переваги та недоліки методів нарахування резерву сумнівних боргів наведено до таблиці 1.

Таблиця 1.
Переваги та недоліки методів нарахування резерву сумнівних боргів

Метод	Переваги	Недоліки
експертний (абсолютної суми заборгованості)	1.Простий у розмінні. 2.Враховує поточну економічну ситуацію в країні, існуючі на даний час фінансові проблеми дебітора (якщо про них відомо). 3.Критерій прострочення заборгованості найбільш зрозумілий.	1. При великій кількості дебіторів зростає обсяг облікової роботи (вибірка більша). 2. Такий метод підходить лише для невеликих підприємств або з невеликою кількістю дебіторів. 3. Проблема отримання інформації про стан дебітора.
статистичний (коефіцієнта сумнівності)	1. Постійне джерело донарахування витрат підприємства (отримав дохід – нарахував резерв). 2. Даний метод може спростити формування резервів при значній кількості дебіторів.	1. Коефіцієнт сумнівності розраховується на даних минулого. В залежності від обраного періоду у можна отримати й різний результат. 2. Не відображає існуючої ситуації з дебіторами (з'явилися нові клієнти, погіршилася економічна ситуація й зросла ймовірність несплати тощо). 3. Більша складність розрахунку й обґрунтування.

Джерело: [5]

Отже, рекомендуємо використовувати саме метод абсолютної суми заборгованості, тому що:

- він однозначний, дає обґрунтований та підтверджений укладеними договорами результат, що робить його надійним при податковій перевірці. Критерій може бути досить чітким, наприклад, уся заборгованість з простроченням понад 30 днів відноситься у резерв;

- його трудомісткість відносна, так як підприємство все одно повинно дбати про вчасне стягнення дебіторської заборгованості по кожному дебітору;

- що він рекомендований МСФЗ, оскільки МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» та МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» рекомендують віддавати перевагу індивідуальному підходу щодо оцінки фінансових інструментів.

Під час вибору методу важливо знати наступні правила:

1) для однорідних груп дебіторської заборгованості можна використовувати тільки один метод резервування боргів. А ось до різних видів заборгованості можна застосовувати різні методи;

2) залишок резерву сумнівних боргів на дату балансу не може бути більшим, ніж сума дебіторської заборгованості на ту дату (п.8 П(С)БО 10);

3) за необхідності підприємство може змінити обраний метод розрахунку резерву. Слід пам'ятати, що зміна методу розрахунку резерву сумнівних боргів ні що інше, як зміна облікової оцінки;

4) метод розрахунку резерву і спосіб визначення коефіцієнта сумнівності підприємство фіксує в наказі про облікову політику. Також в наказі про облікову політику необхідно визначити чіткі часові критерії визнання дебіторської заборгованості сумнівним боргом (наприклад, прострочення погашення боргу протягом 3, 6 або 9 місяців). Серед інших критеріїв визнання заборгованості сумнівною можна передбачити такі, як відсутність відповіді на претензію, відхилення претензії боржником, факт порушення справи про банкрутство боржника, оприлюднена інформація про неплатоспроможність дебітора тощо.

Необхідність формування резерву сумнівних боргів є скоріше обов'язковою вимогою, ніж добровільною процедурою. Щодо цього п. 7 П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» особливого вибору не залишає: «Поточна дебіторська заборгованість, яка є фінансовим активом (крім придбаної заборгованості та заборгованості, призначеної для продажу), включається до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю. Для визначення чистої реалізаційної вартості на дату балансу обчислюється величина резерву сумнівних боргів». [1] Виняток зроблено лише для

- мікропідприємств (відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»);

- підприємств, які ведуть спрощений бухгалтерський облік доходів та витрат відповідно до податкового законодавства (відповідно до Податкового кодексу України);

- невідприємницьких товариств (відповідно до Цивільного кодексу України).

Таким підприємствам п.7 П(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» дозволяє поточну дебіторську заборгованість включати до підсумку балансу за її фактичною сумою.

Нарахування резерву сумнівних боргів впливає на валюту балансу, що може мати вирішальне значення при віднесенні підприємства до категорії «малого» або «середнього», «середнього» або «великого» у відповідності до критеріїв за п.2 ст.2 р. 1 Закону України №996 [2].

Також слід пам'ятати, що вимоги П(С)БО 10 у частині створення резерву сумнівних боргів не поширюються на бюджетні установи. Також підприємства, які складають фінансову звітність за МСФЗ не керуються вимогами П(С)БО 10. Але для них існує можливість створення резерву сумнівних боргів та інших резервів. Ці підприємства на власний розсуд обирають, як діяти у разі наявності об'єктивних свідчень того, що відбувся збиток від знецінення фінансових активів (якими є і більшість видів дебіторської заборгованості). МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» дозволяє прямо зменшити балансову вартість дебіторської заборгованості, або застосовуючи рахунок резервів.

Податкова оптимізація для багатьох підприємств залишається актуальною. Формування резерву сумнівних боргів є одним із варіантів такої оптимізації. Проте підходить такий варіант не всім підприємствам.

Демська Ю.В. зазначає, що через створення чи списання резервів можна впливати на величину фінансового результату, а отже зменшувати податкове навантаження на діяльність підприємства. Вплив резервів на податкове навантаження підприємства визначається, насамперед, положеннями імперативних документів податкового регулювання.

Одним з важливих аспектів облікової політики для цілей оподаткування є можливість її впливу на фінансовий результат, наявність такого впливу дає змогу розглядати облікову політику як інструмент для зниження податкового навантаження [6; 100].

У підприємств, що знаходяться на загальній системі оподаткування, на величину податку на прибуток впливає метод нарахування резерву сумнівних боргів і списання дебіторської заборгованості.

Платники податку на прибуток, які не визначають податкові різниці (це підприємства, ліміт річного доходу 40 млн грн.), ведуть облік резерву сумнівних боргів за правилами бухгалтерського обліку. Саме тому мають звернути особливу увагу на досконале оформлення операцій щодо формування і використання резерву. У таких платників резерв сумнівних боргів зменшує базу оподаткування податку на прибуток, що обов'язково має зацікавити податківців.

Для підприємств з річним доходом понад 40 млн грн, які зобов'язані застосовувати коригування податкових різниць, створення резерву не вигідне. Такі підприємства податкові різниці щодо нарахованого резерву сумнівних боргів по-факту не визнають, так як вони: збільшують фінансовий результат на суму витрат на формування резерву за П(С)БО чи МСФЗ (пп. 139.2.1 Податкового кодексу України (далі – ПКУ); зменшують фінансовий результат на суму коригування (зменшення) резерву, на яку збільшився фінансовий результат до оподаткування згідно з П(С)БО або МСФЗ (пп. 139.2.2 ПКУ) [7]. В разі списання безнадійної заборгованості такі платники податку збільшують фінансовий результат на суму витрат від списання дебіторської заборгованості понад резерв сумнівних боргів за даними бухгалтерського обліку; зменшують фінансовий результат на ту частину списаної дебіторської заборгованості, яка відповідає податковим правилам щодо безнадійної заборгованості – пп. 14.1.11 ПКУ(пп. 139.2.2 ПКУ). Слід брати до уваги те, що як безнадійну податкові органи визнають тільки заборгованість щодо якої проведено відповідні заходи щодо її стягнення, які не призвели позитивного результату.

Платники єдиного податку мають знати, що РСБ не впливає на даний податок. Платники єдиного податку 3 групи його взагалі можуть не нараховувати. Однак, якщо резерв було створено, використано для списання заборгованості і здійснюємо коригування у сторону зростання, то краще в такому випадку не

визнавати доходи, а відобразити таку операції в обліку «червоним сторно» (Дт 944 Кт 38). Такий крок допоможе уникнути можливих проблем з податковими органами.

Отже, формування резерву сумнівних боргів є скоріше обов'язковою вимогою, ніж добровільною процедурою. Якщо є правила, то мають бути санкції за їх невиконання.

ПКУ не передбачає штрафів за порушення правил формування резерву сумнівних боргів, у Кодексі про адміністративні правопорушення є низка санкцій, які можуть бути застосовані безпосередньо до посадових осіб підприємства. Розглянемо їх детальніше в таблиці 2.

Таблиця 2.
Штрафні санкції за нестворення резерву сумнівних боргів або створення його з порушеннями

Вид порушень	Хто має право накладати штраф	Стаття Кодексу про адміністративні правопорушення	Розмір штрафу
Порушення встановленого порядку бухгалтерського обліку	Органи державного фінансового контролю	Ст. 164 ²	від 136 до 255 грн.
Повторно вчинені дії особою, на яку протягом року вже накладалося адміністративне стягнення за те саме порушення			від 170 до 340 грн
Викривлення показників фінзвітності (ненарахування або некоректне нарахування резерву сумнівних боргів)	Органи статистики	Ст. 186 ³	від 170 до 255 грн.
Повторно вчинені дії особою, на яку протягом року вже накладалося адміністративне стягнення за те саме порушення			від 255 до 340 грн
Порушення встановленого порядку податкового обліку	Органи державної податкової служби	Ст. 163 ¹	від 85 до 170 грн.
Повторно вчинені дії особою, на яку протягом року вже накладалося адміністративне стягнення за те саме порушення			від 170 до 255 грн

Як бачимо, до звичайних суб'єктів штраф за порушення встановленого порядку бухгалтерського обліку практично не застосовний, оскільки орган, який має право його накладати, здійснює контроль за використанням і збереженням державних фінансових ресурсів.

Дуже часто на практиці вимога створення резерву сумнівних боргів часто ігнорується, що певною мірою пояснюється практично відсутністю відповідальності належного рівня за порушення вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Рекомендуємо підприємствам, які зобов'язані створювати резерви сумнівних боргів, краще своїми обов'язками не нехтувати, адже грамотне використання методів розрахунку резерву може тільки «допомогти» платнику податків.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Згідно з п. 7 П(С)БО 10 поточна дебіторська заборгованість, яка є фінансовим активом, включається до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю. Для цього необхідно таку заборгованість зменшити на РСБ.

Для визначення резерву сумнівних боргів застосовуються два методи розрахунку: «абсолютної суми» і з використанням коефіцієнта сумнівності. При нарахуванні резерву останнім методом передбачено три способи розрахунку коефіцієнта сумнівності.

Платники податку на прибуток разом з уточненням оцінки дебіторської заборгованості уточнюють й оцінку фінансового результату підприємства. Для оптимізації оподаткування резерв підходить для платників податку на прибуток-малодоходників.

Варто особливу увагу звертати на контроль термінів позивної давності. Якщо таку терміни минули в минулому році, то списувати безнадійну заборгованість на витрати в поточному періоді не можна. Платнику податку на прибуток необхідно подавати уточнену декларацію з уточненими показниками фінансової звітності.

Можливість створення та способів нарахування резерву сумнівних боргів має бути зафіксовано у наказі про облікову політику.

За нестворення такого резерву або створення його з порушеннями на посадових осіб підприємства можуть накладатися адміністративні штрафи.

Список літератури.

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» : наказ Міністерства фінансів України від 08.10.99 р. № 237. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>.

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.99 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.
4. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства : наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 635. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13?lang=ru#Text>.
5. Онищенко В. Резерв сумнівних боргів 2020. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/7246-rezerv-sumnvnih-borgv>.
6. Демська Ю.В. Доцільність формування резервів капіталу з метою зниження податкового навантаження на підприємство. *Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація*: збірник тез доповідей учасників XVIII Всеукраїнської наукової конференції. Київ, 2020. С. 100-102.
7. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
8. Кодекс про адміністративні правопорушення від 07.12.84 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
9. Лист Міністерства фінансів України від 17.03.2010 р. № 31-34000-10-27/5857. URL: <https://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/treasury/588-5857.html>
10. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» : наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>.

References.

1. Ministry of Finance of Ukraine (1999), Regulation (standard) of accounting 10 “Accounts receivable”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (Accessed 1 April 2021).
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (1999), The Law of Ukraine “On accounting and financial reporting in Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (Accessed 1 April 2021).
3. Ministry of Finance of Ukraine (2013), National Regulation (standard) of accounting 1 “General Requirements for Financial Reporting”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (Accessed 1 April 2021).
4. Ministry of Finance of Ukraine (2013), “Methodical recommendations on the accounting policy of the enterprise”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13?lang=ru#Text> (Accessed 1 April 2021).
5. Onyschenko V. (2020), “Reserve of doubtful debts 2020“, available at: <https://www.golovbukh.ua/article/7246-rezerv-sumnvnih-borgv> (Accessed 1 April 2021).
6. Dems'ka Yu.V. (2020). “The expediency of forming capital reserves in order to reduce the tax burden on the enterprise“, *Zbirnyk tez dopovidej uchasnykiv KhVIII Vseukrains'koi naukovoï konferentsii* [Collection of abstracts of the participants of the XVIII All-Ukrainian scientific conference]. *Rozvytok systemy obliku, analizu ta audytu v Ukraini: teoriia, metodolohiia, orhanizatsiia* [Development of the system of accounting, analysis and audit in Ukraine: theory, methodology, organization], Kyiv, Ukraine, pp. 100-102.
7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), The Law of Ukraine “Tax Code of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (Accessed 1 April 2021).
8. The Verkhovna Rada of Ukraine (1984), The Law of Ukraine “Code of Administrative Offense”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (Accessed 1 April 2021).
9. Ministry of Finance of Ukraine (2010), “Letter of the Ministry of Finance of Ukraine dated March 17, 2010, № 31-34000-10-27/5857”, available at: <https://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/treasury/588-5857.html> (Accessed 1 April 2021).
10. Ministry of Finance of Ukraine (2000), National Regulation (standard) of accounting 25 “Simplified Financial Statements”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>. (Accessed 1 April 2021).

Стаття надійшла до редакції 02.04.2021 р.